

Jaarverslag 2023

Voedselbos De Parkse Gaard

Park Lingezen

Voedselbos De Parkse Gaard
De Park, 6661 NW Elst
info@deparksegaard.nl
<https://deparksegaard.nl/>

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Beheer	4
3. Sociale activiteiten	7
4. Verkoop	10
5. Monitoring.....	10
6. Peilpuntenoverzicht.....	11
7. De Parkse Gaard 2023 in beeld	12

1. Inleiding

Het jaar 2023 deed mee aan de veranderende weersomstandigheden. Het was 's winters vooral nat en in de zomer warm en droog. Het hele jaar door bleef de poel vol water staan. Net als in 2022, maar nu met zoveel water dat zelfs de twijfel niet opkwam of de poel droog zou gaan vallen. Alleen de geul, die van de poel richting de hoofdingang loopt, lag droog in de periode van aanhoudende droogte.

Onverwacht bleek in mei een klompenpad, 't Perckse Pad, geopend te worden waarvan de route ook door De Parkse Gaard uitgestippeld was. Dit had wat voeten in de aarde voor ons. De broedende patrijzen zouden erdoor verstoord worden, net als andere grondbroeders. In overleg met de parkorganisatie en Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) is besloten dat van 1 april t/m 31 juli De Parkse Gaard niet toegankelijk is voor wandelaars. Daarmee zijn ook excursies in deze periode niet mogelijk, om in ieder geval verstoring tijdens het broedseizoen zoveel mogelijk te beperken. Het noodzakelijke beheerwerk gaat wel door, waarbij we rekening houden met de rust voor aanwezige (avi)fauna.

Het Perckse Pad blijkt al in het eerste jaar een goed belopen klompenpad te zijn. Het is even wennen maar we voelen een vorm van trots als mensen het leuk blijken te vinden door ons terrein te lopen, alleen over het aangegeven pad. De hondendrollen die we op het pad tegenkomen zijn de grootste ergernis, maar die vonden we eerder ook al enkele keren. Het nieuwe pad leverde ons ook de kans op om een nieuwe tekst voor het informatiebord bij de hoofdingang te maken.

De torenvalk nestelde weer in de kast op de hoge paal. Vier jongen vlogen dit jaar uit. Gezien de vele holtes in de bodem van het voedselbos, die vooral 's winters goed zichtbaar zijn, lijkt het erop dat er nog muizen genoeg zijn voor volgende generaties.

Margreet Jellema, Wim van Middelaar, Erwin Roze, Irene van der Huizen en Annet Venbrux
Bestuur Stichting De Parkse Gaard

2. Beheer

Aanplant en onderhoud

Nieuwe aanplant vormt iedere winter een vast onderdeel van het beheer. Dit jaar zijn opnieuw tussenrijen aangeplant met deels bosplantsoen. Een begin is gemaakt met de aanleg van een plek met permanente groente, zoals brave hendrik, vaste boekweit en eetbare zuringsoorten. Volgend jaar zal blijken of er hiervan planten overleven en volgt uitbreiding. De plek waar onder andere de honingbessen wegwijnden is heringericht met nieuwe soorten fruitbomen.

Op het deel met de te natte en compacte grond maken de rabatten dat de erop geplante struiken het beter doen dan voorheen. De uitval van soorten als vlier, zwarte bes en framboos is heel laag op de plek waar voorheen (bijna) niets het wilde doen. Hoe moeilijk de grond is, vooral in het eerste deel bij de hoofdingang, is te zien aan de langzame groei van de monnikspeper. Ieder jaar is het spannend of deze nog in blad komt maar het gebeurt toch iedere juli weer.

In de winter zijn elzen en wilgen flink teruggezet en de mulch die dit opleverde is kleingesneden en verspreid. Een deel van de takken is in enkele rillen verwerkt. Het bestrijden van rietgras en dauwbraam gaat door en zal door blijven gaan om o.a. te zorgen dat deze de aanplant niet wegconcurreren of overgroeien.

De haag blijft als geheel op de afgesproken hoogte. Deze hagen knippen vraagt veel tijd en kracht, maar is het favoriete werk van enkele vrijwilligers. Er is voor het eerst dit jaar toch ook een accuheggenschaar gebruikt, want binnen- en buitenkant vormen samen zo'n 700 meter.

Dan ook nog de bovenkant snoeien waar bovenuit op ruime afstand een aantal struiken tot boom uit mogen groeien. Dit is van belang voor o.a. vogels en insecten aan wie ze voedsel en schuil- en nestplekken zullen leveren. Gaten in de hagen zijn opgevuld met bosplantsoen. De gemengde hagen zijn het meest bijgehouden element van De Parkse Gaard. Volgens afspraak worden die aan de twee kanten waarlangs publiek loopt op bepaalde hoogte gehouden. Als er eenmaal een dichte haag groeit, wat er nu aan zit te komen, zal de breedte vrijer gelaten worden, zoals dat een haag betaamt.

Appelbloesemkever

Voedselbosser Jan Westerlaken van de Cidergaard komt buurten in maart en tikt en passant een appelbloesemkevertje uit een frisgroen uitlopend appelboompje. Hij kent de dreiging van het diertje al. Zelf zochten we verder en vonden er nog één.

Appelbomen hadden spint en roesten, maar effect van de kever hebben we niet gemerkt. Bloesem die, voordat een appel zich kan ontwikkelen, bruin verdord achterblijft, want leeg gevreten door het larfje van de appelbloesemkever, troffen we gelukkig nog niet aan. We hopen dat aanwezigheid van roofinsecten en vogels de kever binnen de perken kan houden. Een warme vochtige winter zou door schimmel kevers doden (WUR e-depot, Mededeelingen nr 1 1946/7).

De poel

Bij dieper uitgraven van de poel werden vorig jaar enkele resten van houten paaltjes gevonden waarvan we niet goed snaptten waarvoor ze dienden. De zoon van de vroegere pachter Van Altena vertelde dat het paaltjes waren die verhinderden dat de koeien te diep het lagere en natte deel inliepen waar ze hun poten konden breken.

Kaartsysteem BOOM

De notentelervereniging ontwierp voor haar leden een praktisch kaartsysteem, gebaseerd op GIS, om aanplant vast te leggen en de ontwikkeling te noteren. Dit is ook door ons in gebruik genomen, waarbij onze bestuurder Wim van Middelaar gewaardeerde respons op het programma leverde. Naast het wat onoverzichtelijk wordende Excelbestand, ligt hiermee ook vast wat waar staat.

Noten en fruit (stip)

Id:	2491
X-coördinaat:	186297.0900
Y-coördinaat:	438735.1200
Eigen ID:	
Boomsort:	Appel
Ras:	Keuleman
Ras zelf invullen:	
Onderstam:	
Plantdatum:	2018-03-10
Leeftijd bij planten:	2-jaar
Leverancier:	
Opmerking:	Malus domestica 'Keuleman' Grote vruchten (tot ca. 300 gram). Pluuktijd: half oktober, kan lang bewaart worden. Niet zelfbestuwend.

NOTENTEELT.COM
registratie noten en fruit

- Topografie BGT/GRB
- Topografie BGT/GRB kleur
- Luchtfoto
- Noten en fruit
  - Perceel
  - Appel
  - Hazelnoot
  - Kers
  - Overig
  - Peer
  - Pruim
  - Tanne kastanje
  - Voederboom
  - Walnoot
  - Kleinfruit
  - Fruit overig
- Noten en fruit (stip)
  - Boom
  - Locaties
- Locatie
- Aantastingen
- Kadaster
- Klimaat-effectivitas
- PDOK NL
- Vlaanderen
- Presentatie

3. Sociale activiteiten

Excursies

Ondanks het korte seizoen voor publieksactiviteiten vond er vanaf juli een aantal excursies plaats. De altijd succesvolle wilde planten tocht met Paula van Lingen, waterdiertjes zoeken voor kinderen met Gerrit Jan Roelofsen, en een rondleiding door het voedselbos door onszelf. Deze laatste leverde in één klap drie nieuwe vrijwilligers op! Eveneens vonden er speciaal aangevraagde excursies plaats. Een daguitje van een afdeling van Provincie Gelderland in en rond De Park wat vroeg om twee excursies na elkaar. De vrijwilligers van een natuurgebied bezochten ons. Bezoeken van geïnteresseerde bekenden, zoals Herman Janssen van de Notenggaard, zijn altijd welkom voor nieuwe inzichten en kennis.

Vrijwilligers

De Parkse Gaard ontwikkelt zich dankzij zonlicht, water, biodiversiteit en vrijwilligers. Wekelijks op een zaterdag en/of doordeweekse dag wordt een ochtend samengewerkt aan onderhoud en beheer. Een deel is zo vaak als ze kunnen aan het werk, een deel komt wanneer ze willen. Met elkaar een leuke, heel diverse groep met allemaal eenzelfde inzet: het belang van De Parkse Gaard.

Voor de vrijwilligers werd dit jaar een lunch verzorgd door cateraar Thee van Toen in Elst. Cateraarster Renate Buitenhuis werkt met biologische producten en mogelijk straks ook met die uit De Parkse Gaard. In de lunch waren o.a. onze producten verwerkt. De beschikbare ruimte was beperkt maar spontaan beperkte het aantal deelnemers zich precies tot de maximale capaciteit.

Landschapsknokker 2023

Een prachtige en welverdiende verrassing was dat Wim van Middelaar, altijd actief bij beheer en toekomstplanning van De Parkse Gaard, door Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) de Landschapsknokker 2023 is toegekend! Deze jaarlijkse waardering voor iemand die veel gedaan heeft voor landschapsbeheer in onze provincie werd hem bij de poel uitgereikt door Arjan Vriend, directeur van SLG. Daar verzamelden zich medevrijwilligers om het gezamenlijk te vieren. Het juryrapport memoreert hoe Wim al jaren in diverse functies actief is in de knotgroep Overbetuwe Groen natuurlijk, de klankbordgroep Park Lingezen en overleggroep van SLG om zich vervolgens 'met zijn medevrijwilligers op geheel nieuwe wijze in te zetten voor landschap en biodiversiteit'. Namelijk in De Parkse Gaard. Een voedselbos is inderdaad een vernieuwend samengaan van landschapontwikkeling, biodiversiteit en voedselproductie. De media had het ook al snel opgepikt, waaronder Vroege Vogels Radio. De rapportage van het bezoek van dit radioprogramma aan De Parkse Gaard is te beluisteren via <https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/audio/604126>.

Snoeicursus

Enkele geïnteresseerde vrijwilligers kregen een korte snoeicursus van Wim die onder andere bij SLG de kunst van het snoeien geleerd heeft. Niet dat er veel gesnoeid wordt bij De Parkse Gaard, maar ook weinig snoeien moet je leren.

Markten

De vlooienmarkten op het evenemententerrein in De Park trekken altijd heel veel publiek. Het rijtje kramen van lokale initiatieven deelt in die aandacht wat het leuke markten maakt om te staan. De belangstelling voor een voedselbos lijkt te groeien.

4. Verkoop

Tegelijk met de toenemende opbrengst van bomen en struiken, dienen zich afnemers aan. De in dit voorjaar geopende Voedselboswinkel Deli Klein Stettyn van Manon Botha in Oosterbeek was heel snel een goed contact. We leverden o.a. zwarte-bessenblad, brandnetelzaad, noten en allerlei bessen en andere vruchten aan haar. Verkennende contacten zijn er met een restaurant en een cateraar in de directe omgeving (Thee van Toen).

5. Monitoring

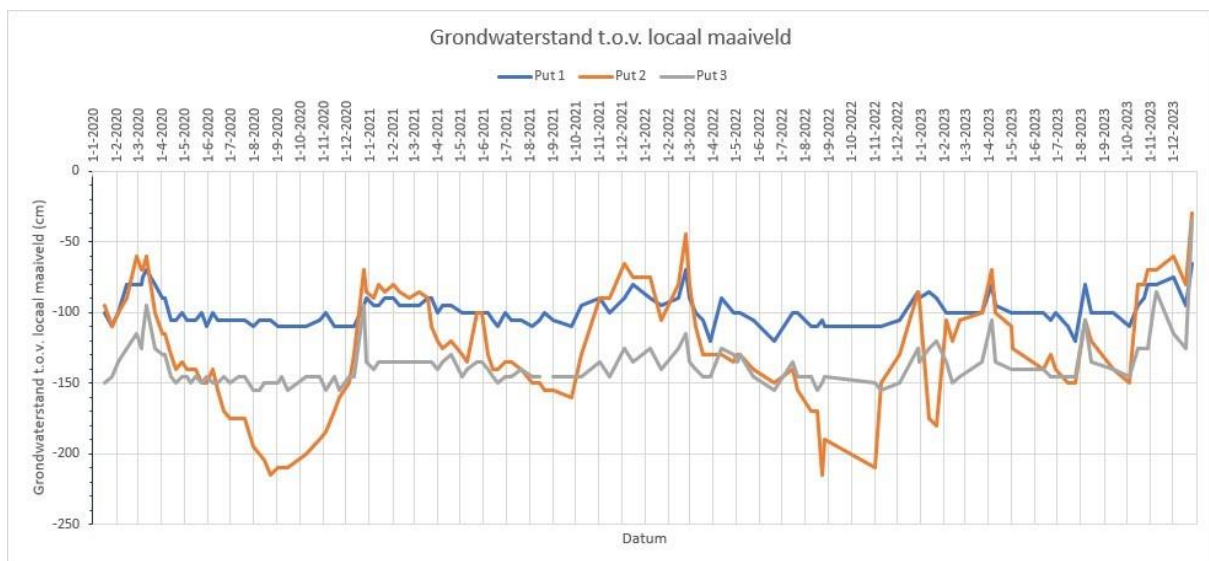
Voor het zesde jaar op rij vond de monitoring op biodiversiteit plaats in de vijf voedselbossen van De Park. Het verslag ervan komt in 2024 uit en is tevens het laatste in deze vorm. De financiële ondersteuning van de Parkorganisatie gaat nu naar een monitoring door MBO-studenten in heel Park Lingezegen. Daarmee eindigt de coördinatie van de club vrijwilligers die het veld in gaat. Velen gaan toch door, ze geven de gegevens ook door aan NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna) gelieerde organisaties. Deze houden de waarnemingen in heel Nederland bij opdat deze voor onderzoek gebruikt kunnen worden. Met een avond in het najaar is afscheid genomen van de deskundige vrijwilligers die meteen ook een doorstart in de afgeslankte vorm inhiel. We kunnen hen gelukkig dus nog tegenkomen op hun zoektochten.

6. Peilpuntenoverzicht

Sinds januari 2020 wordt maandelijks de grondwaterstand gemeten op een drietal peilpunten verspreid over De Parkse Gaard (zie onderstaande grafiek). Op peilpunt 1 ligt de grondwaterspiegel vrij stabiel rond -100 cm t.o.v. het lokaal maaiveld en vrijwel altijd hoger dan het peil op punt 3. De relatief hoge grondwaterstand in het gebied rond peilpunt 1 is zeer waarschijnlijk de belangrijkste verklaring voor het feit dat de aanplant hier in slechte staat verkeerde, totdat we rabatten aanlegden.

De grondwaterstand op peilpunt 2 vertoont een grilliger patroon van hoogteverschillen dan de stand op de punten 1 en 3. Put 3 heeft een grondwaterpeil dat t.o.v. het lokaal maaiveld ongeveer een halve meter lager ligt dan put 1 en volgt hetzelfde patroon als put 1 met een wat hoger peil in de winter en lager in de zomer.

Maar dan: eind 2023 schieten de metingen in alle drie de putten omhoog naar recordhoogtes. Put 1 doet wat bescheidener mee dan put 3, put 2 is hierin het extreemst. De poel blijft in die periode rond 8 meter boven NAP staan, gemeten met de peilschaal in de poel. Bij plaatsen ervan in 2019 door het Waterschap werd nog niet voorzien dat het waterniveau boven deze peilschaal uit zou komen. Maar de vernatting in de winter en herfst, die gekoppeld wordt aan klimaatverandering, lijkt al af te lezen over deze korte meetperiode. Vanaf 2022 vertonen de metingen steeds sterker variërende patronen. Niet te zien is dat drogere zomers een lagere waterstand tot gevolg hebben. De op sommige plekken slecht doorlatende kleilaag zal hier wellicht mee te maken hebben.

Grondwaterstand t.o.v. het lokaal maaiveld op peilpunt 1 t/m 3 in De Parkse Gaard. Peilpunt 1 ligt bij de elzenhaag, aan de kant van De Park, peilpunt 2 ligt ongeveer 10 meter van de centrale poel en peilpunt 3 ligt halverwege de poel en de grens met de Santackergaard (grafiek gemaakt door J. Janssen)

7. De Parkse Gaard 2023 in beeld

De Parkse 'rivier' en knop walnotenboom (januari)

Amandelbloesem (maart)

V.l.n.r. en met de klok mee Waterviolier in de poel, teken van kwelwater dus contact met diepere waterstromen (juni), dwergmuis op een grashalm (augustus), spinsel op krentenboompje (juni)

Vlucht van de snorzweefvlieg, met bloesem en jong blad kweeper (oktober)

Vruchten en bloesem van Japanse kwee (oktober) en mispelboom vol mispels (november)

Aanplant van amandelbomen (november)